

|                                |                                                                                                                                                                                                                   |                  |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------|
| ประเด็น ยุทธศาสตร์ ฉบับที่ A35 | 14 ก.ค 68                                                                                                                                                                                                         | วิทยาลัยการทัพบก |
| ประเด็น ยุทธศาสตร์ กัมพูชา     | ข้อพิพาทเขตแดนไทย-กัมพูชา เมื่อฝรั่งเศส อยู่ในสมการ                                                                                                                                                               |                  |
| ประเด็นสำคัญ                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มรดกทางประวัติศาสตร์</li> <li>- ผลประโยชน์ต่างตอบแทน</li> <li>- สมมติฐาน "3 ก๊อก"</li> <li>- ฝรั่งเศสจะวางตัวเป็นกลางจริงไหม</li> <li>- ไทยจะดำเนินการอย่างไร</li> </ul> |                  |



หลังจากที่ น.ส.แพทองธาร ชินวัตร ถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งหยุดปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราว ทำให้สถานการณ์การเมืองในประเทศเริ่มมีปัญหา รวมถึงปมข้อพิพาทชายแดนไทย-กัมพูชา ก็ยังคงเป็นเผือกร้อน โดยผู้นำของทั้งสองประเทศต่างพยายามคลี่คลายสถานการณ์ตามโจทย์ทางการเมืองของตนเอง ด้านฝั่งนายกรัฐมนตรีกัมพูชา ฮุน มาเนต เดินเกมกดดันไทยอย่างต่อเนื่อง โดยโพสต์ภาพจับมือ

กับ ศ.ฌอง มาร์ค โซเรล จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปารีส 1 (แพนธิออน-ซอร์บอนน์) ทั้งยังควบตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยด้านกฎหมายระหว่างประเทศและยุโรปแห่งซอร์บอนน์ (IREDIES) แต่ดูเหมือนว่าตำแหน่งที่สำคัญที่สุดของเขาในบริบทนี้คือ "เป็นสมาชิกคนสำคัญของทีมที่ปรึกษากฎหมายและทนายความที่ช่วยให้กัมพูชาประสบความสำเร็จในการตีความคำพิพากษาวัดพระวิหาร (1962) ในปี 2011-2013 ที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice - ICJ)" ตามข้อความที่เผยแพร่บนเฟซบุ๊กของฮุน มาเนต

สำหรับข้อพิพาทระหว่างไทยและกัมพูชาที่เกิดขึ้นบนดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศอดีตเจ้าอาณานิคมอย่างฝรั่งเศสไม่ได้สำคัญแค่เพราะทนายคนดังของกัมพูชาเป็นคนฝรั่งเศสเท่านั้น แต่ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งเชิงประวัติศาสตร์ การทูต และเกมทางกฎหมาย ทำให้มีประเด็นที่น่าสนใจ 5 ประเด็นที่อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของฝรั่งเศสในสมการข้อพิพาทดินแดนไทย-กัมพูชา ดังนี้

### 1. มรดกทางประวัติศาสตร์

ฝรั่งเศสเป็นเจ้าอาณานิคมของกัมพูชาถึง 90 ปี ระหว่างปี ค.ศ. 1863-1953 (พ.ศ. 2406-2496) ซึ่งในช่วงนี้เอง ฝรั่งเศสได้จัดทำทั้งแผนที่และสนธิสัญญาขึ้นมาหลายฉบับ แผนที่และสนธิสัญญาของฝรั่งเศสถูกใช้เป็นข้อ

ต่อสู้นั้ณฝั้กัมพูชาขณะคคืปราสาทพระวิหาร ในปี ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ซึ่งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ตัดสินให้ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ในอาณาเขตภายใต้อธิปไตยของกัมพูชา

## 2. ผลประโยชน์ต่างตอบแทน

ก่อนหน้าจะถูกสั่งให้ยุติการปฏิบัติงานไม่นาน นายกา ไทยได้โทรศัพท์ไปพูดคุยกับนายเอ็มมานูเอล มาครง ประธานาธิบดีฝรั่งเศส เป็นครั้งแรก เพื่อแสดงความยินดีให้การยกระดับความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ผู้นำของทั้งสองประเทศยังมีการเชิญแต่ละฝ่ายให้มาเยือนประเทศตัวเองอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกัน ข้อความในบัญชีอย่างเป็นทางการของมาครงบนแพลตฟอร์มเอ็กซ์ ระบุว่า: "ผมเพิ่งได้พูดคุยกับนางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ประเทศของเรากำลังใกล้ชิดกันมากขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความท้าทายใหญ่หลวงในยุคของเรา เช่น การสั่นคลอนของหลักการการค้าระหว่างประเทศ ประชาชนชาวไทยสามารถไว้วางใจในมิตรภาพจากฝรั่งเศสได้เสมอ" สำหรับฝรั่งเศส สายสัมพันธ์ที่มีมายาวนานกับฝั้กัมพูชาเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดเจน

คำถามคือแล้วความสัมพันธ์กับประเทศไทยอยู่ตรงไหน การยกหูเริ่มต้นพูดคุยครั้งแรกจะช่วยไทยได้จริงหรือไม่ โดย ดร.ภัทรพงษ์ แสงไกร อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อธิบายว่า เนื่องจากการโทรศัพท์หากันเป็นครั้งแรก เขาจึงไม่คิดว่าจะมีการเจรจาตกลงในรายละเอียดถึงข้อพิพาทระหว่างไทย-กัมพูชา รวมไปถึงความช่วยเหลือที่อาจเอื้อฝั้กัมพูชาไทยกับความพยายามของกัมพูชาในการยื่นฟ้องต่อศาลโลก ความเป็นไปได้มากกว่าคือการวางกรอบประเด็นว่าต่อจากนี้จะมีความร่วมมืออะไรกันบ้าง ซึ่งรวมถึงความพยายามของรัฐบาลไทยในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD) รวมไปถึงการเจรจาความตกลงเขตการค้าเสรีกับสหภาพยุโรป ซึ่งไทยอาจเข้าไปขอคำแนะนำจากฝรั่งเศสได้ ในมุมกลับกัน เขามองว่า ฝรั่งเศสเองก็พยายามเข้ามาหาหุ้นส่วนใหม่ ๆ ในแถบภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกอยู่แล้ว ขณะที่ ดร.อัลเดอร์แมน เสริมว่า ในภาวะการเมืองโลกที่มีนายโดนัลด์ ทรัมป์ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ สมัยที่สอง ฝรั่งเศสเองได้เรียนรู้ว่าพวกเขาต้องพยายามมองหาพันธมิตรทางการค้าใหม่ ๆ เธอเสริมว่าที่ผ่านมาฝรั่งเศสเองได้พยายามมาสั้กัฟักในการกระชับความสัมพันธ์กับหลายประเทศในอาเซียน ดังนั้น ทุกอย่างจึงดูเหมือนจะเชื่อมโยงกันได้อย่างลงตัวในแง่นี้ "แต่โดยรวมแล้ว ฉันคิดว่า ประเด็นทางประวัติศาสตร์คือเหตุผลสำคัญ เพราะมันย้อนกลับไปยังการวาดแผนที่ของนักทำแผนที่ฝรั่งเศสในอดีต ซึ่งเป็นต้นตอของข้อพิพาทเรื่องพรมแดนที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันนั่นเอง"

ในบทวิเคราะห์แนวทางนโยบายต่างประเทศของฝรั่งเศสโดย เซลิน ปาจง ชี้ว่า ฝรั่งเศสเสนอเป็น "แนวทางที่สาม" (Third Way) ระหว่างสองขั้วอำนาจหลักอย่างสหรัฐอเมริกาและจีนในภูมิภาคนี้ มาครง ย้าในการเดินทางมาเยือนอาเซียนเพื่อเข้าร่วมการประชุม "แซงกริลา ไดอะล็อก" (Shangri-La Dialogue) ครั้งที่ 22 เวทีนี้เป็นการประชุมสุดยอดด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ว่า ในขณะที่เอเชียและยุโรปกำลังเผชิญกับภัยคุกคามจากชาติมหาอำนาจที่ปฏิเสธกฎหมายระหว่างประเทศและใช้การบีบบังคับเป็นเครื่องมือ ฝรั่งเศส คือประเทศที่ยึดมั่นในกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่เลือกข้างมหาอำนาจใด และสนับสนุนอธิปไตยและความเป็นอิสระของประเทศในภูมิภาคนี้ ปาจง ยังชี้ว่าฝรั่งเศสเองเล็งเห็นถึงความสำคัญเชิงเศรษฐกิจกับอาเซียน โดยในระดับอินโด-แปซิฟิก ประธานาธิบดีมาครง ได้เรียกร้องให้มีข้อตกลงการค้าระหว่างสหภาพยุโรปกับความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิกในระดับที่ครอบคลุมและก้าวหน้า (Comprehensive and Progressive Agreement

for Trans-Pacific Partnership - CPTPP) เพื่อมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานระดับโลกด้านการค้า แรงงาน และสิ่งแวดล้อม

### 3. สมมติฐาน "3 ก๊อ" ของสถานการณ์ทางกฎหมาย

ในจำนวนผู้พิพากษาทั้ง 15 คน ที่นั่งอยู่ในศาลโลก มักจะมีผู้พิพากษาจากฝรั่งเศสนั่งอยู่ด้วยเสมอ สำหรับสถานการณ์เชิงกฎหมายตอนนี้ นับตั้งแต่เริ่มมีการปะทะของทหารชายแดนที่ช่องบกเมื่อวันที่ 28 มิ.ย. ต่อมาในวันที่ 4 มิ.ย. รัฐบาลกัมพูชาออกแถลงการณ์ว่าจะนำพื้นที่สามเหลี่ยมมรกต, ปราสาทตาเมือนธม, ปราสาทตาเมือนโต๊ด และ ปราสาทตาควาย เข้าสู่การพิจารณาของศาลโลก ดร.ภัทรพงษ์ อธิบายประเด็นกฎหมายว่า การจะตั้งต้น



ฟ้องร้องหรือเอาอีกประเทศหนึ่งไปขึ้นศาลให้ได้ นั้นแปลว่าทั้งสองประเทศคู่กรณีต้องมีความยินยอม และอำนาจศาลในการตัดสินคดีก็มาจากความยินยอมของรัฐที่เอาตัวเองเข้ามาอยู่ใต้อำนาจของศาล ทว่า ที่ผ่านมานับตั้งแต่ที่ไทยแพ้คดีปราสาทพระวิหารไทยก็ไม่ได้ยอมรับอำนาจศาลโลกอีก ในเชิงเทคนิคนั้น การไม่ยอมรับไม่ได้หมายความว่าไทยออกมาประกาศไม่ยอมรับอำนาจศาลโลก แต่คือการไม่ต่ออายุว่าเรารับเขตอำนาจศาล ซึ่ง ดร.ภัทรพงษ์ อธิบายว่า ไทยเริ่มรับเขตอำนาจศาลโลกในปี ค.ศ. 1929 (พ.ศ. 2472) และต่ออายุมาทุก ๆ 10 ปี จนเมื่อแพ้คดีในปี ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ไทยก็ไม่ได้ต่ออายุอีก

ดังนั้นหากกัมพูชาจะตั้งต้นให้ไทยไปขึ้นศาลโลกให้ได้ ฝ่ายกัมพูชาก็จำเป็นต้องไปหาหลักฐานมาให้ได้ว่า ไทยเคยให้คำยินยอมยังงัยบ้าง "ที่นี้ฝรั่งเศสจะเข้ามาตงนี้ คือมันมีสนธิสัญญาฉบับหนึ่ง ปี ค.ศ. 1937 (พ.ศ. 2480) ที่ไทยทำกับฝรั่งเศส... แล้วมันก็เขียนไว้ชัดเลยว่าถ้ามีข้อพิพาทระหว่างกันก็คือสยามกับฝรั่งเศสเนีย สรุปง่าย ๆ เลยนะ ให้สามารถเอาไปฟ้องคดีในศาลโลกได้" เขาอธิบายต่อไปว่า สมัยครั้งปราสาทพระวิหารกัมพูชาเองก็ยกสนธิสัญญาฉบับนี้ พร้อมกับเหตุผลที่ไทยรับเขตอำนาจศาลโลกขึ้นมาเป็นข้อต่อสู้ แต่เมื่อศาลโลกเห็นว่าไทยรับอำนาจศาลอยู่แล้วก็เลยไม่ได้ไปตีความต่อว่าสนธิสัญญาฉบับนี้ที่กัมพูชาหยิบยกขึ้นมานับว่าอ้างได้หรือไม่

ตัดภาพกลับมาที่ปัจจุบัน เมื่อเราเห็นแล้วว่ากัมพูชาจะพยายามพาไทยไปศาลโลกให้ได้ เมื่อไทยไม่ได้รับเขตอำนาจศาลโลกอยู่ก่อนแล้ว "ก็วิเคราะห์ได้ว่า กัมพูชาก็ต้องกลับไปเล่นไม้เดิม ข้อต่อสู้เดิมคือสนธิสัญญาปี 1937" "แต่ฟังดี ๆ นะ นี่คือนสนธิสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างสยามกับฝรั่งเศส นี่แหละฝรั่งเศสจะเข้ามาตงนี้" ประเด็นสำคัญในขั้นแรกของการพาไทยไปศาลโลกคือรัฐบาลฝรั่งเศสจะตีความสนธิสัญญาฉบับนี้อย่างไร จะให้สิทธิถึงขนาดว่ากัมพูชาสามารถฟ้องคดีได้หรือไม่ นั่นคือคำวิเคราะห์ "ก๊อแรก" ในเชิงกฎหมายจาก ดร.ภัทรพงษ์ ในก๊อที่สองนั้น หากสมมติว่าไทยต้องไปศาลโลกขึ้นมาจริง ๆ อาจารย์นิติศาสตร์รายนี้ยังเสริมว่า ในจำนวนผู้พิพากษาทั้ง 15 คน ที่นั่งอยู่ในศาลโลก มักจะมีผู้พิพากษาจากฝรั่งเศสนั่งอยู่ด้วยเสมอ และเขามองว่าในการพิจารณาคดีก็มีความเป็นไปได้ที่ผู้พิพากษารายอื่น ๆ จะให้ความสำคัญกับความเห็นของผู้พิพากษาที่มาจากฝรั่งเศส ยังมีก๊อที่

สามต่ออีก คือนอกจากผู้พิพากษาแล้ว หากต้องถึงเวลาที่เอาหลักฐานมายืนยันกันจริง ๆ ว่าปราสาททั้งสามหลังเป็นของใครกันแน่ ฝรั่งเศสอาจเข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญอีกครั้งผ่านเอกสารที่ยังไม่มีการเผยแพร่มาก่อน จากประเด็นนี้เมื่อเดือนที่แล้ว มีรายงานข่าวว่า ฮุน มาเนต นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ได้เข้าพบกับประธานาธิบดีมาครง และตัวมาครงเองก็ได้บอกว่า พร้อมที่จะช่วยเรื่องพยานหลักฐานสำหรับข้อพิพาทชายแดน หากมีความจำเป็น

#### 4. ไทยต้องทำอะไรอย่างไร ฝรั่งเศสจะวางตัวเป็นกลางจริงไหม



หากมองจากภาพรวมแล้ว สิ่งที่ไทยอาจต้องรองกับฝรั่งเศสได้ คือ เจรจาให้ฝรั่งเศสเอาตัวออกห่างจากข้อพิพาทระหว่างไทย-กัมพูชา มากขึ้น ให้แสดงสถานะเป็นกลางมากขึ้นกว่าที่จะเข้ามาช่วยกัมพูชา หรือแทนที่จะเสนอตัวเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ยหรือคนกลาง ที่ผ่านมาสี่ที่รัฐบาลไทยหรือกระทรวงต่างประเทศเห็นว่าเป็นปัญหาในเรื่องข้อพิพาทก็คือ แผนที่ตั้งฝรั่งเศสเป็นคนทำขึ้นฝ่ายเดียว "ฝรั่งเศสจะมองว่าตัวเองเป็นส่วนที่ทำให้เกิดข้อพิพาทก็ได้" ดังนั้น หากมองจากฝั่งไทย

จึงดูว่าไม่เหมาะสมเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของกัมพูชาและฝรั่งเศสที่มีอย่างลึกซึ้ง ในมิติที่คล้ายคลึงกัน แต่ถ้ามองในแง่ของผลประโยชน์ทางการค้าแล้ว การมีภูมิภาคที่สงบและมั่นคงน่าจะสำคัญมากกว่าการเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในความขัดแย้ง ฝรั่งเศสน่าจะมีแรงจูงใจในการวางตัวเป็นผู้ไกล่เกลี่ยที่มีความเป็นกลาง และด้วยความที่ฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับทั้งสองประเทศ ซึ่งอันที่จริงสิ่งนี้อาจเป็นประโยชน์ด้วยซ้ำ เพราะฝรั่งเศสมีความเข้าใจพื้นฐานและบริบทของทั้งสองฝ่ายจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา "แต่ฉันก็เข้าใจได้ว่าฝั่งไทยอาจมีความระแวงหรือกังวล ว่าฝรั่งเศสจะเป็นกลางจริงหรือไม่ในกรณีข้อพิพาทนี้ ในขณะเดียวกัน ก็มีเสียงเรียกร้องว่าเรื่องนี้ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของอาเซียนจัดการ แต่เอาตรง ๆ เลยนะ อาเซียนเองก็ไม่ค่อยมีผลงานโดดเด่นในการจัดการอะไรแบบนี้อยู่แล้ว" ซึ่งในความขัดแย้งหลาย ๆ ครั้งการมีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเจรจาก็นับว่าเป็นเรื่องดี ทว่าสถานการณ์ตอนนี้ของไทยเองอาจไปเกินกว่าข้อพิพาทเรื่องพรมแดนแล้ว แต่ดูเหมือนว่าประเด็นเร่งด่วนในตอนนี้อย่าใช่แค่เรื่องพรมแดนหรือที่ดินเท่านั้น โดยเฉพาะในกรณีของไทย เป็นเรื่องภายในประเทศเสียมากกว่า ดังนั้นทิศทางการแก้ปัญหาที่ได้เปลี่ยนไปแล้วเช่นกัน แน่นอนว่า ความขัดแย้งตามแนวชายแดนระหว่างกัมพูชาและไทยมักปะทุขึ้นเป็นระยะ ๆ ซึ่งนี่ไม่ใช่ครั้งแรก และก็คงไม่ใช่ครั้งสุดท้ายที่จะเกิดขึ้น

#### 5. ไทยจะดำเนินการอย่างไร เมื่อกัมพูชาเตรียมตัวเรื่องนี้มานานแล้ว

"ในนิติกฎหมาย เกิดข้อพิพาทไม่จำเป็นต้องระงับเสมอไป" โดยพื้นฐานนั้น ความเห็นไม่ตรงกันก็นับเป็นข้อพิพาทแล้ว อาทิ วันที่ 28 มิ.ย. ใครเป็นคนเริ่มยิงก่อน ฝ่ายไทยบอกกัมพูชาก็ยังก่อน ขณะที่กัมพูชาบอกฝ่ายไทยก็ก่อน เมื่อมีความเห็นที่ไม่ตรงกันเช่นนี้ ก็นับเป็นข้อพิพาทแล้ว บ่อยครั้งที่ข้อพิพาทยืนอยู่บนประเด็นที่อ่อนไหวและหลาย ๆ ฝ่าย หรือหลาย ๆ ประเทศก็เลือกที่จะไม่ระงับข้อพิพาทเหล่านั้น แต่พยายามควบคุมสถานการณ์ไม่ให้เกิดการปะทะหรือความรุนแรงแทน ยิ่งเมื่อไปดูในระดับท้องถิ่นเอง ในสถานการณ์ทั่วไปความสัมพันธ์ของผู้คนทั้งสองดินแดนก็มีความลึกซึ้ง เป็นญาติพี่น้องกัน ดังนั้น หากปล่อยให้ข้อพิพาทในระดับรัฐบาลดำเนินต่อไป

ในแง่กฎหมายก็ยังถกเถียงกันต่อไปได้ เพียงแต่ทำให้มั่นใจว่าในระดับปฏิบัติการไม่ได้เกิดความรุนแรงขึ้น แล้วปัจจุบันที่อำนาจการเปิดปิดด่านยังคงเป็นของทหารอยู่ นับว่าผิดปกติไหม ดร.ภัทรพงษ์ ตอบกลับมาว่า แท้จริงแล้วไม่ได้ "แปลกประหลาดขนาดนั้น" เพียงแต่เขาย้ำว่า สิ่งที่ยังต้องมีในเชิงหลักการคือ "Civilian Control" หรือการที่ฝ่ายพลเรือนยังมีอำนาจควบคุมกองทัพ"

สมมติประเทศไทยบอกว่าอำนาจนี้ควรจะเป็นอำนาจทหาร เพราะทหารดูเรื่องชายแดนดีที่สุด ในแง่กฎหมายก็คือเขียนกฎหมายให้เป็นอำนาจทหาร แต่คำถามที่ตามมาคือ แล้วรัฐบาล ซึ่งเป็นพลเรือน จะควบคุมการตัดสินใจอย่างนี้ยังไง รัฐบาลที่เป็นพลเรือนจะเข้าไปควบคุมเรื่องนี้ยังไง แม้ว่าตอนนี้ "ทีมไทยแลนด์" ที่รัฐบาลตั้งขึ้นมาเพื่อดูแลประเด็นต่าง ๆ ทั้งฝั่งกองทัพ กรมเสนาธิการ กรมสารนิเทศ รวมไปถึงข้าราชการที่เกี่ยวข้องยังคงปฏิบัติหน้าที่ของตัวเองต่อไปได้ แต่ภาวะที่เกิดขึ้นกับตัวนายกรัฐมนตรีของไทยเองอาจทำให้เกิดการสะดุดในการสั่งการต่าง ๆ ได้ เพราะไร้ทิศทางที่ชัดเจนจากฝั่งการเมือง นายกฯ ไม่อยู่ ไม่มีคำสั่ง ไม่มีนโยบาย ไม่มีการสั่งการจากฝ่ายรัฐบาล ขณะที่ฝั่งกัมพูชา เป็นระบบแทบจะเป็นศูนย์สั่งการ และที่สำคัญกว่านั้นที่ นักวิชาการหลาย ๆ คนก็เห็นตรงกันคือ "เขา [กัมพูชา] เตรียมตัวเรื่องนี้มานาน"

พ.อ.สุเทพ ยั่งยืน

อจ.อก.สมย.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.bbc.com/thai/articles/c62d6e2xk11o>
2. [https://www.thansettakij.com/world/629470#google\\_vignette](https://www.thansettakij.com/world/629470#google_vignette)
3. <https://www.prachachat.net/politics/news-1824190>